

УДК 336.145

DOI: 10.30857/2786-5398.2023.2.1

Андрій Ю. Рамський, Оксана О. Казак
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна
РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В представленій роботі розглянуто основні аспекти розвитку закладів загальної середньої освіти, визначено особливості їх фінансування та подальші шляхи розвитку. Особливого значення за сучасних умов господарювання та розвитку освітніх процесів в світі має перехід освітніх закладів на інноваційних шлях розвитку для забезпечення своєї адаптації до сучасних глобалізаційних та інтеграційних процесів. Метою представленої роботи є дослідження ключових аспектів розвитку закладів загальної середньої освіти та можливі шляхи забезпечення додаткового фінансування освітніх процесів в них. Основними методами дослідження є аналіз і синтез для визначення особливостей розвитку закладів загальної середньої освіти, дедукції і індукції для інтерпретації можливостей для розвитку та фінансування закладів загальної середньої освіти, графічний метод для наочного відображення представлених досліджень. Основою фінансової системи є формування бюджету закладу. Бюджет повинен враховувати потреби закладу в різних напрямках, таких як оплата праці педагогічного персоналу, розвиток інфраструктури, придбання навчальних матеріалів та забезпечення безпеки. Система управління та фінансування повинна забезпечувати ефективне використання фінансових та людських ресурсів. Ресурси слід розподіляти таким чином, щоб максимально забезпечити потреби учнів та підтримати розвиток закладу. Взаємодія з громадою, батьками та учнями є важливим аспектом управління закладом. Залучення громадськості до прийняття рішень щодо фінансування та розвитку допомагає створити сприятливу атмосферу для успішного функціонування закладу. Розвиток системи управління та фінансування закладів загальної середньої освіти сприяє покращенню якості навчання та підготовки молодого покоління до життя у сучасному світі. Оптимальне використання ресурсів, створення сприятливого середовища для розвитку інтелектуального потенціалу учнів та педагогічного колективу є важливими чинниками ефективного функціонування закладу освіти.

Ключові слова: заклади освіти; загальна освіта; фінансування освіти; бюджет; розвиток освіти.

Andrii Yu. Ramskyi, Oksana O. Kazak
Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT AND FINANCING SYSTEM
OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

In the presented work, the main aspects of the development of general secondary education institutions are considered, the peculiarities of their financing and further ways of development are determined. The transition of educational institutions to the innovative path of development in order to ensure their adaptation to modern globalization and integration processes is of particular importance under modern economic conditions and the development of educational processes in the world. The purpose of the presented work is to study the key aspects of the development of general secondary education institutions and possible ways of providing additional financing of educational processes in them. The main methods of research are analysis and synthesis to determine the features of the development of institutions of general secondary education, deduction and induction for the interpretation of opportunities for the development and financing of institutions of general secondary education, a graphic method for visual display of the presented research. The basis of

the financial system is the formation of the institution's budget. The budget should take into account the needs of the institution in various areas, such as payment of teaching staff, development of infrastructure, purchase of educational materials and security. The management and financing system should ensure the efficient use of financial and human resources. Resources should be allocated in such a way as to meet the needs of students and support the development of the institution. Interaction with the community, parents, and students is an important aspect of school management. Public involvement in funding and development decisions helps to create an environment conducive to the successful functioning of an institution. The development of the system of management and financing of institutions of general secondary education contributes to the improvement of the quality of education and preparation of the young generation for life in the modern world. The optimal use of resources, the creation of a favorable environment for the development of the intellectual potential of students and the teaching staff are important factors in the effective functioning of an educational institution.

Keywords: *educational institutions; general education; financing of education; budget; development of education.*

Постановка проблеми. Динамічні умови сьогодення диктують свої особливості розвитку всіх сфер суспільного життя. Так процеси глобалізації поступово прибирають кордони країн та роблять суспільства більш відкритими, що дає змогу для формування нового глобалізованого світу на засадах інформатизації та економіки знань. Саме глобалізаційні та інтеграційні процеси сьогодення ставлять перед системою освіти країн світу першочергові завдання з розвитку та адаптації до новітнього простору, переходу на інноваційний шлях розвитку.

Система освіти кожної країни в умовах інноваційних змін потребує ретельного дослідження зміни візії розвитку та можливого перегляду стратегії фінансування у бік залучення грантових коштів на розвиток та імплементацію освітніх програм. Особливого значення має, в таких умовах, розвиток закладів загальної середньої освіти, як першої ланки в підготовці майбутніх висококваліфікованих кадрів для національного господарства країни.

Розбудова системи управління та фінансування закладів загальної середньої освіти має вирішальне значення для забезпечення якісної освіти та загального розвитку освітнього середовища. На рис. 1 представимо основні аспекти розвитку закладів загальної середньої освіти.

Розвиваючи надійну систему управління та фінансування, заклади загальної середньої освіти можуть забезпечити сприятливе навчальне середовище та озброїти учнів необхідними знаннями та навичками, щоб досягти успіху в сучасному світі.

Розвиток системи управління закладів загальної середньої освіти є невід'ємною частиною процесу модернізації освітньої системи. Система управління включає комплекс організаційних, адміністративних, методологічних та інформаційних засад, що дозволяють забезпечити ефективне функціонування закладу освіти.

Забезпечення достатнього фінансування та створення сприятливих умов для приваблення інвестицій у систему освіти допомагає розвивати інфраструктуру, модернізувати технічне обладнання та ресурси закладів загальної середньої освіти.

Успішна система управління закладами загальної середньої освіти базується на гармонійному поєднанні засад ефективного управління, педагогічних інновацій, фінансового забезпечення та залучення всіх зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень. Враховуючи потреби сучасного суспільства та глобальних викликів, система управління закладами загальної середньої освіти має бути гнучкою, інноваційною та спрямованою на розвиток інтелектуального потенціалу кожного учня.

Джерело: складено авторами на основі джерел [1, 2, 5, 7, 8, 11].

Рис. 1. Основні аспекти розвитку закладів загальної середньої освіти

Дослідженням освітньої сфери присвячені праці відомих працівників освітньої сфери, політиків, вчених та економістів таких як Л. Гриневич, І. Грищенко, Т. Демків, В. Кремень, А. Крисоватий, О. Пехота, Г. Сазоненко та інших.

Роботи цих авторів та інших вчених розкривають різні аспекти становлення освітнього процесу та допомагають в подальших дослідженнях обрати саме той вектор, що наочно відображає сучасний стан освітньої сфери.

Освіта сьогодні стає запорукою сталого розвитку держави та дає можливості покращення позицій країни на зовнішніх ринках, бо саме освіта спонукає розвиток багатьох

сфер народного господарства та диктує необхідність підготовки висококваліфікованих кадрів для всіх сфер життя суспільства.

Метою представленої роботи є визначення основних характеристик розвитку системи управління закладів загальної середньої освіти та забезпечення їх фінансування, що має особливу актуальність в сучасних умовах інноваційних змін та глобалізації.

Результати дослідження. Розвиток системи управління закладів загальної середньої освіти включає кілька ключових особливостей, що сприяють впровадженню інновацій, підвищенню якості навчання та забезпеченню ефективного функціонування закладів. Деякі з особливостей розвитку системи управління включають:

застосування сучасних інформаційних технологій та електронних систем управління дозволяє оптимізувати процеси прийняття рішень, автоматизувати адміністративні процедури та поліпшити комунікацію між всіма сторонами освітнього процесу;

співпраця з батьками, громадськими організаціями, бізнес-середовищем та іншими зацікавленими сторонами є важливим елементом розвитку системи управління. Взаємодія з партнерами допомагає забезпечити підтримку та ресурси для реалізації нових ініціатив;

розвиток системи управління передбачає формування кадрів з лідерським потенціалом, здатних впроваджувати інновації та реалізовувати стратегічні цілі закладів загальної середньої освіти [6];

постійне навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників є важливим аспектом розвитку системи управління, що дозволяє підвищити якість навчання та створити стимулюючу робочу атмосферу;

розвиток системи управління передбачає формування стратегічного плану, який визначає місію, візію та основні цілі закладу загальної середньої освіти. Стратегічне планування дозволяє визначити пріоритети та напрямки розвитку;

регулярний моніторинг та оцінка діяльності закладів загальної середньої освіти допомагає виявляти проблеми та успіхи, а також внести необхідні корективи для досягнення стратегічних цілей;

розвиток системи управління вимагає впровадження нових інноваційних підходів та методів навчання, що дозволяють підвищити якість освіти та відповідати сучасним викликам;

ефективна система управління має базуватися на адекватному фінансовому забезпеченні, яке дозволяє забезпечити необхідні ресурси для функціонування та розвитку закладів загальної середньої освіти.

Схематично зазначені особливості представимо на рис.2.

Джерело: складено авторами на основі джерел [1, 3, 9, 10, 11].

Рис. 2. Особливості системи управління закладів загальної середньої освіти

Розвиток системи управління закладами загальної середньої освіти є складним процесом, який вимагає взаємодії всіх сторін освітнього процесу – адміністрації, педагогічних працівників, учнів, батьків та інших зацікавлених осіб. Основною метою розвитку системи управління є забезпечення якісної освіти, підвищення рівня знань та навичок учнів, створення сприятливого навчального середовища та формування особистісних якостей учасників освітнього процесу.

Процес розвитку системи управління передбачає аналіз та оцінку рівня розвитку закладів загальної середньої освіти, виявлення недоліків та проблем, розробку стратегічних планів та інноваційних рішень. Також важливим аспектом є залучення фінансових ресурсів для забезпечення необхідних інвестицій у розвиток закладів.

Сучасний розвиток системи управління закладами загальної середньої освіти передбачає впровадження сучасних технологій та методів управління, використання інформаційних систем для оптимізації адміністративних процесів та збору даних, а також активну співпрацю зі всіма сторонами освітнього процесу для досягнення спільних цілей.

Узагальнюючи, розвиток системи управління закладами загальної середньої освіти включає ряд складних процесів, які спрямовані на забезпечення якісної освіти та створення сприятливого середовища для навчання та розвитку учнів. Впровадження сучасних інновацій та ефективних методів управління допомагає досягти успіху та покращити результати навчання.

Розвиток системи управління закладів загальної середньої освіти передбачає тісний взаємозв'язок з формування системи фінансового забезпечення.

Розвиток системи фінансування закладів загальної середньої освіти є важливою складовою процесу покращення якості освіти та забезпечення рівних можливостей для всіх учнів. Ефективна система фінансування дозволяє забезпечити необхідні ресурси для здійснення навчально-виховного процесу, розвитку інфраструктури, підготовки та підтримки кваліфікованого педагогічного персоналу.

Однією з основних складових системи фінансування є бюджетування. Формування оптимального бюджету дозволяє визначити необхідні фінансові ресурси для різних напрямків діяльності закладів освіти, таких як забезпечення навчально-методичного забезпечення, заробітної плати педагогічних працівників, впровадження інноваційних програм тощо.

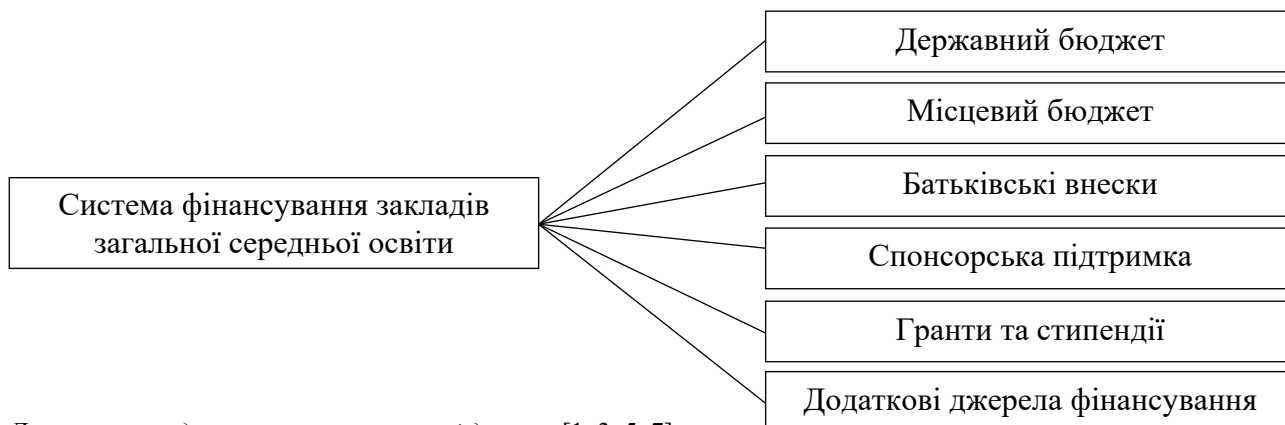
Так на рис. 3 представимо схематичне відображення системи фінансування закладів загальної середньої освіти.

Зазначимо, що окремим пунктом представленим на рис. 3 є «додаткові джерела фінансування». Під додатковими джерелами фінансування слід розуміти, що заклади освіти також можуть залучати кошти з різних додаткових джерел, таких як оренда частини приміщень, продаж навчальних матеріалів, послуги підприємницької діяльності тощо.

Залежно від країни та рівня державної підтримки освіти, складові системи фінансування можуть відрізнятися. Однак, головною метою є забезпечення стабільності та стимулювання розвитку закладів загальної середньої освіти для забезпечення якісної освіти для учнів.

Також важливою складовою є розподіл фінансових ресурсів між різними закладами загальної середньої освіти. Правильний розподіл допомагає забезпечити рівні умови навчання для учнів у різних школах та забезпечити доступ до різноманітних можливостей для розвитку і навчання.

Важливою складовою системи фінансування є залучення додаткових джерел фінансування. Це можуть бути гранти, спонсорська підтримка, благодійні внески та інші джерела, які допомагають забезпечити додаткові ресурси для розвитку закладів освіти.

Джерело: складено авторами на основі джерел [1–3, 5, 7].

Рис. 3. Складові системи фінансування закладів загальної середньої освіти

Важливо також забезпечити прозорість та ефективне використання фінансових ресурсів. Чітке планування та контроль допомагають забезпечити раціональне використання коштів та максимальний вплив на якість освітнього процесу.

Загалом, розвиток системи фінансування закладів загальної середньої освіти є складним та багатограним процесом, який потребує постійного вдосконалення та адаптації до змін у суспільстві та освітній сфері. Забезпечення стабільного та ефективного фінансування є ключовим фактором успішного розвитку системи загальної середньої освіти.

Розвиток системи фінансування закладів загальної середньої освіти повинен враховувати різні вимоги та потреби учнів, їх батьків, педагогічних працівників, а також суспільства в цілому. Сучасні виклики та зміни у світі, такі як швидкий розвиток технологій, глобалізація, зміни економічних умов, також впливають на систему фінансування та вимагають постійного адаптування.

Успішна система фінансування має забезпечити стабільність та стимулювати розвиток закладів загальної середньої освіти, щоб вони могли надавати якісну освіту та задовольняти потреби своїх учнів. Це означає не тільки забезпечення достатніх фінансових ресурсів, але й прозорість та відповідальність у їх використанні.

Крім того, ефективна система фінансування має сприяти створенню стимулів для підвищення якості освітнього процесу та досягнення позитивних результатів у навчанні. Це може включати в себе винагородження успіхів учнів, підтримку та розвиток педагогічного потенціалу, створення інноваційних програм та проектів.

Окрім того, система фінансування повинна бути гнучкою та адаптивною, щоб враховувати різноманітні потреби та особливості різних закладів освіти. Забезпечення рівних можливостей для всіх учнів та створення сприятливих умов для розвитку їх індивідуального потенціалу є ключовим завданням системи фінансування.

Враховуючи вищенаведені аспекти, розвиток системи управління та фінансування закладів загальної середньої освіти потребує постійного вдосконалення та узгодження інтересів різних стейкхолдерів. Важливо забезпечити прозорість та відкритість у процесі прийняття рішень щодо фінансування, враховувати потреби та думки всіх зацікавлених сторін, а також використовувати сучасні методи та інструменти управління для досягнення кращих результатів у розвитку загальної середньої освіти.

References

1. Hryshchenko, I. M. (ed.). (2015). Theoretical and methodological substantiation of effective financial and economic models of higher education development. Kyiv: National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.
2. Krasovskiy, I. N., Pilyavski, V. P., Shendrikova, S. P., Nazrieva, M. V. (2020). Mechanism of the innovation development in the university. *Advances in Economics, Business and Management Research*, No. 128, P. 2132–2140. DOI: 10.2991/aebmr.k.200312.296.
3. Krysovatyu, A. (2015). The main paradigms of education and their essential characteristics. *Psychology and Society*, No. 1, P. 114–121.
4. Bodnar, O. S. (2013). Upravlinnia analityko-ekspertnoiu diialnistiu u sferi zahalnoi serednoi osvity rehionu (teoretyko-prykladnoi aspekt): monohrafiia [Management of analytical and expert activities in the field of general secondary education of the region (theoretical and applied aspect): monograph]. Ternopil: Krok. 544 p. [in Ukrainian].
5. Danylenko, L. I. (2004). Upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh: monohrafiia [Management of innovative activities in general educational institutions: monograph]. Kyiv: Milenium. 358 p. [in Ukrainian].
6. Danylenko, L. (2014). Osoblyvosti liderstva v upravlinskii diialnosti [Peculiarities of leadership in managerial activities]. *Upr. osvitoiu: chasopys dlia ker. osvit. haluzi = Management of education: a magazine for leaders in the education industry*, No. 4, P. 3–5 [in Ukrainian].
7. Kremen, V. H. (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Pealizatsiia. Pezultaty [Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Realization. The results]. Kyiv: Hramota. 448 p. [in Ukrainian].
8. Aleksiuk, A. M., Bekh, I. D., Demkiv, T. F. (2000). Perspektyvni osvitni tekhnolohii: nauk.-metod. posib. [Promising educational technologies: a scientific and methodological manual]. Ed. H. S. Sazonenko. Kyiv: Hopak. 559 p. [in Ukrainian].

Література

1. Theoretical and methodological substantiation of effective financial and economic models of higher education development. Ed. I. M. Hryshchenko. Kyiv: National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 2015.
2. Krasovskiy I. N., Pilyavski V. P., Shendrikova S. P., Nazrieva M. V. Mechanism of the innovation development in the university. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2020. No. 128. P. 2132–2140. DOI: 10.2991/aebmr.k.200312.296.
3. Krysovatyu A. The main paradigms of education and their essential characteristics. *Psychology and Society*. 2015. No. 1. P. 114–121.
4. Боднар О. С. Управління аналітико-експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону (теоретико-прикладний аспект): монографія. Тернопіль: Крок, 2013. 544 с.
5. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: монографія. К.: Міленіум, 2004. 358 с.
6. Даниленко Л. Особливості лідерства в управлінській діяльності. *Упр. освітою: часопис для кер. освіт. галузі*. 2014. No. 4. С. 3–5.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
8. Алексюк А. М., Бех І. Д., Демків Т. Ф. Перспективні освітні технології: наук.-метод. посіб. За ред. Г. С. Сазоненко. К.: Гопак, 2000. 559 с.

9. Renkas, B. M. (2014). Vzaiemodiia zovnishnoho i vnutrishnoho seredovyshcha yak faktor efektyvnoho upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom [The interaction of the external and internal environment as a factor in the effective management of a general educational institution]. *Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Innovatsiinyi pidkhid upravlinni navchalnyimi zakladamy"* = *Collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference "Innovative approach to the management of educational institutions"* (April 10, 2014). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 210 p. [in Ukrainian].
9. Ренькас Б. М. Взаємодія зовнішнього і внутрішнього середовища як фактор ефективного управління загальноосвітнім навчальним закладом. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Інноваційний підхід у управлінні навчальними закладами"* (10 квіт. 2014 р.). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 210 с.
10. Rudnytska, R. M., Sydorhuk, O. H., Stelmakh, O. M. (2005). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia: sutnist i zmist [Mechanisms of state administration: essence and content]. Ed. d.e.n., prof. M. D. Lesechko, k.e.n., dots. A. O. Chemerysa. Lviv: LRIDU NADU. 28 p. [in Ukrainian].
10. Рудницька Р. М., Сидорчук О. Г., Стельмах О. М. Механізми державного управління: сутність і зміст. За наук. ред. д.е.н., проф. М. Д. Лесечка, к.е.н., доц. А. О. Чемериса. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 28 с.
11. Cydopova, O. V. (2008). Onovlennia zmictu y form metodychnoi roboty v innovatsiinomu pproctopi osvithnoho okpuhu [Updating the content and forms of methodical work in the innovative process of the educational district]. *Uppavlinnia shkoloiu = School management*, No. 29, P. 24–31 [in Ukrainian].
11. Сидорова О. В. Оновлення змісту й форм методичної роботи в інноваційному просторі освітнього округу. *Управління школою*. 2008. № 29. С. 24–31.